

TANVALDSKO

Region bohatý na historii zve nejen příznivce aktivního odpočinku do podhorského prostředí. Návštěvníky zde potěší hustá síť značených tras pro pěší i cyklisty, milovníci lyžování mohou vybírat z řady sjezdových areálů a desítek kilometrů běžeckých tratí. Na své si přijdou i milovníci historie, architektury či tradic.

Riedelova vila v Desné

TRADICE

Historie a tradice mikroregionu jsou neodlučitelně spojeny se **sklářským odvětvím**. Jeho stopy je možné vysledovat např. v památkově chráněné **osadě Jizerka**, kde je původní místní výroba připomínána v **Muzeu jizerských hor**, nebo ve městě **Desná**, kde působil významný sklářský **rod Riedelů**. Ten krom svého

sklářského umu obohatil město o překrásnou stavbu Riedelovy vily, která dnes slouží jako **Muzeum místní historie a sklářství** a kulturní a informační středisko s knihovnou. Za prohlídku rozhodně stojí Riedelova hrobka s kaplí, jež pyšně připomíná slávu svého rodu a ke které vede naučná stezka „Riedelova vila – Riedelova hrobka“.

Za sklem se můžete vydat také do **Smržovky**, do budovy **Záměčku na náměstí T. G. Masaryka**, kde se nachází expozice věnovaná rozmachu sklářství od 17. století nebo do společnosti **Novosad a syn, s.r.o. v Harrachově** – nejstarší fungující sklárny v České republice. Díky exkurzi nahlédnete do tajů tradiční ruční výroby skla. Součástí sklárny je i minipivovar a pivní lázně s hotelem.

Krom výroby skla je Tanvaldsko proslulé také produkcí tradičního **dřevěného zboží**. V obci **Jířetín pod Bukovou** se nachází firma **DETOA Albrechtice, s. r. o.**, jejíž dřevěné hračky a bižuterie prosluly po celém světě. Firma se může pyšnit např. výrobou oblíbené hračky Jo-Jo, která se stala doslova hitem a byla prodávána po statisících. V sídle továrny DETOA je celoročně otevřené **Muzeum výroby hraček**, kde si díky zdejším **Kreativním dílnám** mohou malí i velcí návštěvníci vyrobit vlastní dřevěnou vzpomínku. V sousedství továrny se nachází původně secesní **vila Schowanek**, jež byla postupně přestavěna do současné funkcionalistické podoby a nyní slouží jako **Muzeum místní historie** se stálou výstavou počátků lyžování a expozicí původního truhlářského nářadí.

Detoa

vila Schowanek

Ve spojení s Tanvaldskem nesmí být opomíjena ani jeho úloha v **textilním odvětví**. Právě města **Tanvald**, **Smržovka** a **Velké Hamry** byla totiž na počátku 20. století považována za jedna z nejvýznamnějších center pro pěstování a tkaní lnu a strojní předení bavlny v Evropě. Dodnes tak mohou návštěvníci Tanvaldska obdivovat

ARCHITEKTURA

Tanvaldsko by se dalo považovat za oblast architektonických skvostů. Za zmínku určité stojí **tanvaldská radnice** z roku 1917, obytný dům v Dolní Smržovce nazývaný **Betlém**, **hotel Britz** (původně hotel Liebig) ve Velkých Hamrech, **barokní zámek Návarov**, budovy muzeí anebo místní ozubnicové železnice.

Železnice a vlaková doprava totiž představovala pro dříve průmyslové Tanvaldsko významné dopravní spojení pro přepravu sklářských i textilních výrobků, porcelánu

Výtopna Kořenov

Zámek Smržovka

staré dochované budovy přádelen, mezi které se řadí např. přádelna z roku 1897 v **Dolní Smržovce** nazývaná **Klášteř**, **přádelna v Tanvaldu** nebo **přádelna ve Velkých Hamrech v Mezivodí** (původně Liebigovy závody) z roku 1907, která je turisty často považována spíše za zámček.

zámek Návarov

i uhlí. Na Tanvaldsku nalezneme unikátní **kořenovský tunel** s délkou 932 metrů a dva významné železniční **viadukty**. První, **devíti obloukový železniční viadukt**, se nachází přímo ve Smržovce a druhý, **Jizerský viadukt**, je zajímavou památkově chráněnou stavbou na ozubnicové železnici z Tanvaldu do Kořenova. Tzv. „Zubačka“ se stala místní ikonou. Horská **ozubnicová železnice Tanvald – Kořenov – Harrachov** ze začátku 20. století je jedinou stále aktivní železnicí s dochovaným ozubnicovým systémem v České republice. Na ozubnicové železnici jsou každoročně pořádány tradiční **Nostalgické jízdy z Tanvaldu do Harrachova** s historickými lokomotivami i dalšími unikátními vozidly. **Muzeum ozubnicové železnice** sídlí v budově železniční stanice **Kořenov**. Jeho interaktivní expozice je věnována historii ozubnicové trati

Tanvald – Harrachov a také okolním tratím s přesahem do polské Szklarske Poreby. S průvodcem lze navštívit také sousední zrekonstruovanou památkově chráněnou **Výtopnu Kořenov**, kde je instalována sbírka historických železničních vozidel.

Mezi další architektonické památky lze zařadit například dominantu města Smržovky, barokní kostel sv. Archanděla Michaela z r. 1781 nebo zříceninu hradu Návarov ze 14. století. Hrad má dosud patrné obdélné jádro se dvěma polo okrouhlými baštami a vodními příkopy a stal se častým cílem toulek trochu divokou přírodou na skalním ostrohu nad řekou Kamenicí. Dostat se sem lze například po turisticky značené **Palackého stezce**.

vodopády Kořenov

SLAVNÉ OSOBNOSTI

Tak, jako je Tanvaldsko spojeno s tradicemi, je provázáno i s významnými osobnostmi. Za zmínku stojí např. rodák z **Josefova Dolu**, významný německy píšící „básník Jizerských hor“ **Gustav Leutelt**, na jehož počest vede právě z Josefova Dolu **Naučná stezka Gustava Leutelta**. Zajímavostí nejen o tomto rodákovi, ale také o historii obce a o tradiční průmyslové výrobě se můžete dozvědět v **Muzeu místní historie** v Josefově Dole.

Tzv. Zemanův statek neboli **Rodný dům Antala Staška ve Zlaté Olešnici**, místní části **Stanový**, nám zase připomene známého právníka, spisovatele, učitele, novináře a politika, jenž žil na přelomu 19. a 20. století. Památkově chráněný objekt statku v původním a zachovalém stavu, o který pečuje obec i společ Antala Staška, je v červenci otevřen o víkendech, během roku je přístupný při četných kulturních a společenských akcích.

Jen málokdo se nesetkal se jménem **Jára Cimrman**. Ano, i tento fenomenální genius, všeučil a světoběžník zanechal na Tanvaldsku nesmazatelné stopy. O nepochybnitelném propojení Cimrmanovy osobnosti s Tanvaldskem svědčí divadelní hry, objevené v lesovně pod Mariánskou horou. Po stopách velikána se vydává **Cyklostezka Járy Cimrmana** s devíti zastaveními, vedoucí z **Návarova od Mostu Járy Cimrmana** a penzionu **Rusalka přes Velké Hamry – Bohdalovice, Tanvald, Desnou, Jizerku** až k hranici se Slezskem, kde stopa velikána mizí. Na počest mistra byl v roce 2013 v Areálu U Čápa

Cyklostezka Járy Cimrmana

viadukt ve Smržovce

PŘÍRODNÍ ZAJÍMAVOSTI PRO TOULKY PŘÍRODOU

Jizerské hory jsou považovány za region vyhlídek a rozhleden. Na Tanvaldsku najdeme rozhledny hned čtyři. Krom **Majáku Jára Cimrmana** se tu honosně tyčí „královna Jizerských hor“ **Štěpánka** na vrchu Hvězda, **rozhledna Černá studnice** či **rozhledna Tanvaldský Špičák**, která je dostupná pěšky po turistických trasách i sedačkovou lanovkou.

Kouzelné jsou ale také výhledy ze zdejších skalních vyhlídek – z **Terezínky**, **Muchova**, **Čertových kamenů** či vyhlídky **Finkstein**, na jehož vrcholu se nachází tzv. Čertova studánka – skalní hrnc, jež je záhadně trvale naplněný vodou.

Tak, jako je Tanvaldsko oblastí výhledů, je také oblastí mokřadů, přehrad a vodopádů. Naučná stezka **K mokřadu Zásada** vede z obce Držkov a představuje zcela jiný pohled na Jizerské hory. Pokud však před mokřady upřednostníte pořádnou masu padající vody, navštivte harrachovský **desetimetrový Mumlavský vodopád**, jeden z nejmohutnějších vodopádů v republice, který se v zimě mění v ledopád, nebo se vydejte k vodopádům na **Černé Desné**. Nejvyšší Plotnový vodopád dosahuje výšky 7 metrů.

vyhlídka Finkstein nad Smržovkou

Maják Jára Cimrmana

rozhledna Štěpánka

Z Josefova Dolu se zase dostanete po dvoukilometrové Naučné stezce vedoucí přírodní rezervaci **Jedlový důl** až k **vodopádům Jedlové**.

Pokud při výletech upřednostníte návštěvu přehradních nádrží, můžete se vydat buď k nejmladší, ale zároveň největší přehradě Jizerských hor, která dnes slouží jako zásobárna pitné vody, k **přehradě Josefův Důl**, nebo k **přehradě Souš nad Desnou**. Významným výletním místem a jistým mementem regionu je **Památník Protřžené přehrady**. Stavba v nadmořské výšce 806 m n. m. na řece Bílá Desná byla dokončena v roce 1915. Přehrada se však 18. září 1916 protrhla a smetla část obce Desná. Nevhodná technologie stavby po katastrofě sloužila pro bezpečnější výpočty dalších přehradních konstrukcí. Dodnes se z hráze dochovala šoupátková věž, zbytky hráze a podzemní štol, kterou se odváděla voda do sousední nádrže Souš. K památníku Protřžené přehrady s vyhlídkovou plošinou vede stezka údolím Bílé Desné.

vodopády Jedlové

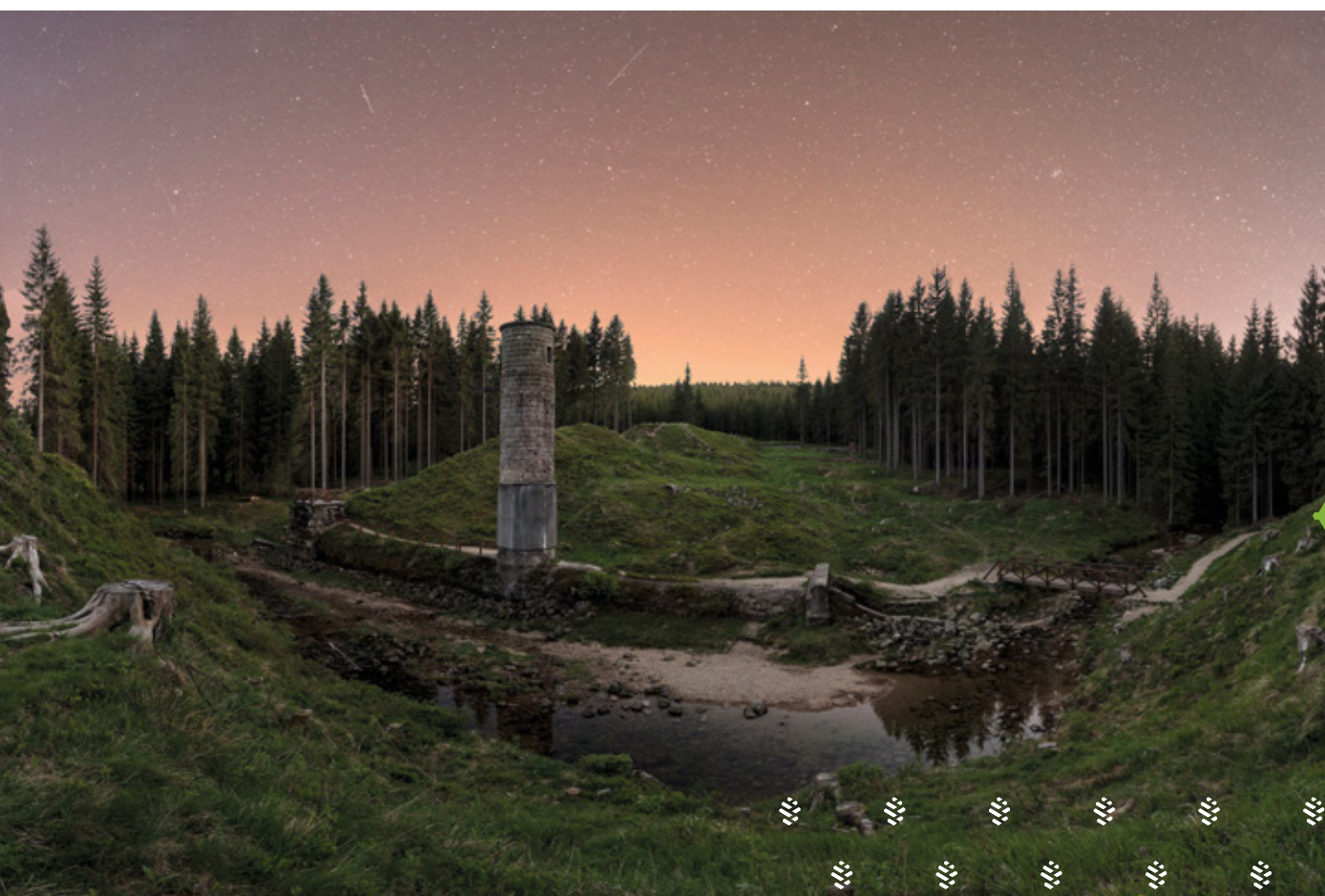
Čarovná krajina plná příběhů

↓ Tiráž

Vydaly JIZERSKÉ HORY – Turistický region Liberecko, Jablonecko, Frydlantsko a Tanvaldsko.

Vydáno v roce 2020; náklad 6 000 ks; Grafika: _STROY; Tisk: tiskárna Irbis; Foto: T. Doucha A. Bělonožník, J. Fišer, Matyáš Gál, B. Jakoubě, SKI Bižu s.r.o., Archiv Mikroregion Tanvaldsko.

Památník Protřžené přehrady

Jizerka

lyžařský areál Čertova Hora v Harrachově

korytem bývalé bobové dráhy až ke křižovatce na místní komunikaci k sedlu na Malý Špičák (děti do deseti let mohou využívat trať pouze pod dozorem osob starších 18 let, vše je na vlastní nebezpečí). **Bikepark SK Zásada** v blízkosti fotbalového hřiště SK je vhodný pro začátečníky i pokročilé jezdce.

Pro trochu adrenalinu si můžete dojet i do **Harrachova** na zdejší **bobovou dráhu** a do **lanového centra Monkey Park**, kde se můžete vrhnout na zdolávání překážek zavěšených na lanech mezi stromy ve výšce. Cyklisté to tu mohou rozpumpovat na místním **PumpTracku**.

Pokud před adrenalinovými zážitky upřednostníte raději poklidnější zábavu, vyzkoušejte **Smržovské hledačky** – zábavné trasy se zajímavými úkoly a odměnou v cíli. Mapy s informacemi, pokyny a úkoly jsou k vyzvednutí v Parkhotelu Smržovka a ve smržovském turistickém informačním centru. Vyznačují alternativních her by určitě neměli vynechat **discgolf**. Pokud jste o něm ještě neslyšeli, vydejte se do **lesoparku u Parkhotelu ve Smržovce** nebo do **Příchovic do areálu U Čápa**. Discgolf je zábavná hra určená pro všechny bez ohledu na věk. Cílem hry je, stejně jako u golfu, dokončit hřiště s co nejmenším počtem hodů, namísto míčků se však používají speciální discgolfové talíře.

přehrada Souš

AKTIVNÍ ODPOČINEK

V regionu Tanvaldsko se rozhodně nebudou nudit ani milovníci sportu a adrenalinových zážitků.

Fanoušci freeridu a jízdy v terénu jistě ocení kvalitní služby místních bikeparků. Největší, **Bikepark Tanvaldský Špičák**, nabízí soustavu jednosměrných terénních stezek. Začátek stezek je na vrcholu Špičáku a konec na parkovišti u nástupní stanice na lanovou dráhu Tanvaldský Špičák 1. Stezky jsou určeny pro širokou cyklistickou veřejnost, zručné děti i zkušené bikery. **Bikepark Bobovka** zve k návštěvě **freeriderové trati**, která vede

Bikepark Tanvaldský Špičák

